

Izhaja:
vsako sredo popoldne
in soboto zjutraj.
Stane za celo leto 15 L.
„ pol leta 8 „
„ četrt „ 4 „
Za inozemstvo celo leto
35 L.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se ne
moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Poide Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 19

V Gorici, v soboto 7. marca 1925.

Leto VIII.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogovoru
in se plačajo v naprej.
List izdaja konsorcij
„GORIŠKE STRAŽE“
Tisk Zadruga tiskarne
v Gorici
Riva Piazzutta št. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli št. 5.
— (prej Scuole). —

Kje ste bili pa tedaj?

Slovenski komunisti pripovedujejo v »Delu« že par let, da so oni najbolj revolucionarna stranka na svetu. Oni so edini, ki se borijo pogumno in junaško proti kapitalizmu in vsem kapitalističnim strankam. Za osvoboditev delovnega ljudstva so oni pripravljeni vzeti tudi orožje v roke in preletiti za slovenski proletarijat svojo kri na barikadah. Proti fašizmu se ne upa zato v naši deželi nihče tako neustrašno in ogorčeno boriti kakor slovenski komunisti.

Tako govorijo, tako pravijo, tako nišejo.

V politiki pa ne zadostuje beseda; besede so brez pomena, so prazna stama, ako jim ne sledijo dejanja. Bog obvaruj narod, ki bi sodil stranke po besedah in po kriku, katerega delajo!

Potisnimo torej v stran besede in ogledimo si delo, da spoznamo resnično podobo slov. komunistov.

Kakšna je bila junaška borba, ki so jo vodili komunisti za pravice našega ljudstva pretekli dve leti v naši deželi? Prilike so imeli komunisti dovolj braniti požrtvovalno in neustrašno naše ljudstvo pred krivicami in nasilstvi. Saj so slovenski kmetje in delavci preživljali tedaj najbolj temno dobo po svetovni vojni! V deželi so se vršila nasilstva, ljudstvo je bilo zatirano, bilo je zapuščeno, strah je polnil mesta, vasi in trge. Kako so zamislili in vršili tedaj slovenski komunisti svojo borbo proti našim nasprotnikom? Prvo kar smo opazili je bilo to, da so jo slovenski komunistični voditelji pobrisali iz dežele. Prvi je vzdignil svoje pete junaški prvobornik slovenskih komunistov inženir Gustinčič. Šel se je bojevati na D. Drugi so jo urezali čez morje in se za naše kmete in delavce neustrašno borili v Ameriki. Kar je ostalo doma so se potuhili, se skrili v varno zatišje, pobegnili iz javnosti. Nikjer jih ni bilo videti, nikjer nisi slišal njihovega glasu. V času, ko smo bili preganjani in je na-

še ljudstvo preživljalo najbolj temno dobo svoje politične zgodovine, so se komunisti skrivali za grmom. Le povejte, slovenski delavci in kmetje, kaj so naredili za vas komunisti v času nesreče! So se li vzdignili v boj za slovensko šolo, za pravice materinega jezika, za bodočnost naših otrok? Ne. So li vstali na noge, ko so stotine izsušenih slovenskih delavcev čakale pred vrati taborov in podjetnikov in prosile za skorjo kruha? Ne. Na koga ste se obračali, ko so vas metali v jreče? Na komunistične voditelje? Ne! Njih ni bilo nikjer! Oni so molčali, oni so varovali svojo kožo! Ko se prišli nad naše delavno ljudstvo dnevi nesreče, so slovenski komunisti sramotno zbežali, se kot plašni zajci trepetaje poskrili. Ali ste jih videli za časa zadnje volilne borbe? Koliko shodov so imeli v deželi? Niti enega! Polni strahu so se skrili pod zemljo. Kdo je tedaj vlival poguma našim Bricem, Goričanom in Vipavcem? Kdo se je izpostavljajal sredi besne volilne borbe življenjski nevarnosti? Komunisti? Ne! Oni so bili na varnem, oni so se skrivali.

To je njihova junaška borba proti našim narodnim nasprotnikom, to njihova požrtvovalnost za naše ljudstvo! Stranka, ki piše, da je najbolj revolucionarna, najbolj pogumna politična organizacija na Primorskem, se je izkazala v času nesreče in slike za najbolj bojazljivo in najbolj slevasto stranko v deželi.

Gorje ljudstvu, ko bi v dneh nesreče imelo kot zaščitnike in branitelje slovenske komuniste.

Ko imajo moč, tedaj vpijejo in kričijo. Ko stopi pa na plan močan sovražnik in se je treba za ljudstvo žrtvovati in zanj trpeti, tedaj se slovenski komunisti umaknejo ter prepuste ljudstvo svoji usodi. Takih prijateljev - neprijateljev slov. kmetje in delavci ne potrebujejo. Kdor nas ni poznal v dneh nesreče, ta naj se zgubi tudi danes izpred naših oči, ker ga ne poznamo in ne maramo.

Kaj se godi po svetu?

V sredo se je vil po ulicah nemške prestolice tih, a veličasten pogrebni sprevod. Nemški narod stopa za krsto enega svojih največjih mož. Nemčija je izgubila svojega prvega predsednika Friderika Eberta. V soboto ob 10. uri in en četrt je izdihnil svojo dušo mož, ki je vodil po padcu oholih Hohenzollerncv nemško državo v najtežjih dnevih.

Od sedlarja do „cesarja“.

Friderik Ebert je bil rojen 4. februarja l. 1871 v porenskem staroslavnem Heidelbergu. Njegov oče je bil preprost krojač, ki ni mogel poslati malega Friderika v šole, da bi postal kaj več. Po dokončani ljudski šoli se je moral iti učiti sedlarstva. Ko je odslužil vajeniška leta, je po takratni šegi šel na potovanje. Tako je preromal križem vso južno in zapadno Nemčijo in je nazadnje prišel v Bremen, severonemsko mesto ob Vzhodnem morju. Tu se je tudi ustvil in se vdinjal za tedenskih 25 mark kot poročevalec pri listu »Bremer Bürgerzeitung (bremenski meščanski list). Posebno sta ga tedaj zanimali socialna politika in narodno gospodarstvo. L. 1900 ga je že socialistična stranka izvolila v mestni zastop. Tu

se je odlikoval s svojo priprostostjo in tihim vztrajnim delom. To je njegova, huđega nasprotnika vsakršne demagogije, zelo približalo priprostim delavskim množicam, ki so skromnega moža izvolile l. 1905 na zborovanju socialne demokratske stranke v njeno vodstvo kot tajnika. Tedanjemu vodji socialnih demokratov Avgustu Beblu se je zdel bremenski urednik Ebert vse premalo odločen in ga ni dosti vpošteval. Toda njegovo vztrajno delo in poštenje sta mu utrla l. 1912. pot v državni zbor. Leto kasneje, po Beblovi smrti, je bil pa dvignjen na prvo mesto socialistične stranke.

Na tem mestu ga je dohitela svetovna vojna. Tudi on je glasoval za vojno, ker je mislil, da bo z vojno proti caristični Rusiji služil ideji svoje stranke. Ko je ob bližajočih se znakih poraza osrednjih velesil nastopil kabinet princa Maxa Badenskega, so vstopili v vlado tudi socialisti. Nem. cesarstva tudi to ni rešilo. Čete so se valile od Somme in Marne v neredu proti Renu. Tedaj sta socialistična voditelja Ebert in Scheidemann svetovala državnemu kancelarju naj cesar Viljem II. odstopi. To se je tudi zgodilo 9. novembra l. 1918. Ebert je

„Radi javnega miru in reda“.

Zadnja številka »Goriške Straže« z dne 4. marca t. l. je bila zaplenjena. Oblastnike je zbadel uvodni članek pod naslovom »Kje ste bili v dneh nesreče«. V uvodniku so stavljena vprašanja slovenskim komunistom, kje so bili tedaj, ko je naše slovensko ljudstvo ućakalo najtežje trenutke svojega življenja.

Uredništvo je dobilo sledeči odlok:

»Ker vsebuje 18. številka lista »Goriška Straža« v Gorici z dne 4. marca t. l. v uvodniku z naslovom »Kje ste bili v dneh nesreče«?« neresnične in tendenciozne trditve, ki so bile v stanu vzbuditi strankarsko strast in vstvariti nevarnost za javni red določa

podprefekt goriškega okrožja,

prevzel državno kanclerstvo. Špartakisti t. j. ljudje, ki so hoteli potegniti Nemčijo v zmedo najhujše boljševiške revolucije in nacionalisti, ki se jim greben še ni upognil po tolikih ponižanjih, so hoteli vreči zmernega Eberta. A bilo je vse zaman. Narodni zbor, ki se je sestal 11. februarja 1919 v Weimarju je z 277 glasovi od 379 dvignil nekdanjega sedlarskega pomočnika na mesto mogočnega imperatorja Viljema II. Hohenzollernea.

Rešitelj Nemčije.

V najtežjih dnevih, ko so butali ob nekdanjo mogočno Nemčijo valovi njenih zakletih sovražnikov in so jo lastni sinovi izdajali, je Ebert ubral srednjo pot in zaklical, da hoče bodočnost domovine graditi na delu vseh poštenomiselnih strank. Bil je zato, da vrže Nemci raz sebe plašč narodnega napuha in se sporazumeje s svojimi sosedi. Povdarjal pa je pri tem, da mora ostati domovina neokrnjena. Dejal je, da je Nemčija pripravljena plačevati odškodnino, a ji morajo velesile pustiti tudi še možnost, da lahko živi. S takim nastopanjem je pridobil zase vse zmerne sloje. Stal je izven vsake strankarske borbe. V najočljivejših vprašanjih so se zatekali politiki po končno odločitve k »očetu Ebertu«, kot so ga splošno imenovali. Vsled njegovega spravljivega in poštenega obnašanja so ga visoko cenili tudi zastopniki tujih držav; zato ni malo doprinesel k rešitvi Nemčije, ko se je pogrezala in rušila na vseh mejah. To je občuti dobro ves narod. S strahom gleda kakšni temni oblaki se zbirajo nad Nemčijo, ko bo vtonila senca prvega predsednika nemške republike v grobnici njegovega rojstnega mesta Heidelberga.

Nemčija zopet na razpotju.

Bravcem »Goriške Straže« je še gotovo dobro v spominu, kako se je v decembru lanskega leta Nemčija trudila, da bi prišla do svoje trdne vlade. Vodilni nemški parlamentarni skupini socialistična in nemško nacionalna sta, smo dejali, kakor ogenj in voda. Trdne večine ni bilo mogoče ustvariti v berlinskem parlamentu.

Že ta kriza je pokazala, da je narod ločen izza rojstva nemške republike v dva skoro enako močna tabora: v republikanski in monarhistični, ki še vedno sanja o stari slavi Nemčije pod pruskimi cesarji. V borbi teh dveh taborov za dušo nemškega ljudstva je vstal umrl Ebert in odločno vstavil naval s skrajne levice. Moral je s strojnicami zadušiti boljševiški upor Spartakistov. Kri Liebknechta in Rose Luxemburg, dveh voditeljev, je

pooblaščen od g. prefekta furlanske pokrajine, na podlagi kr. odloka z dne 15. julija 1923. in 10. julija 1924., naj se zapleni označena številka »Goriške Straže«.

Varnostno oblastvo naj nemudoma odlok izvede.

Gorica, 4. marca 1924.

Podprefekt
Di Suni.

Zaplemba je vso javnost zelo osupnila, ker je šel pred novim g. podprefektom glas, da ne bo posnemal svojega prednika Roberta Nicolottija. Sicer je to šele njegov prvi nastop proti nam; zato za enkrat še ne spremenimo popolnoma svojega mnenja o njegovi poštenosti in nepristranosti...

pordečila berlinski tlak. Padla sta za idejo revolucije, ki jo je hotel zaenkrat zmerni in uvidevni Ebert še Nemčiji prihraniti. To so pa desni reakcionarci smatrali za slabost mlade, demokratične ljudovlade in so poslali na ulico znana nacionalna voditelja Hitlerja in Kappa, da priborita monarhiji prosto pot. Tudi ta poskus se ni obnesel vsled odločnosti in uvidevnosti pokojnega Eberta. Pri zadnjih volitvah je sicer skušal kancler Marx, pristaš katoliškega centra, izčiščiti razmere med obema glavnima nemškima strujama. Poskus mu ni uspel; moral je odstopiti in državni predsednik Ebert je moral potrditi za državnega kancelarja dr. Lutherja, ki sicer ni vpisan v nobeno stranko, a so vendar nacionalni desničarji bili z njim zelo zadovoljni.

Boji in tekmovanje velikih strank so se že ob odprtem grobu umrlega predsednika razvneli v vso srditostjo. Vsaka skupina tišči v ospredje svojega kandidata za Ebertovega naslednika. Francija, Anglija in vse okolne države, ki jim je dosti ležeče na tem, kdo bo postavljen za krmarja Nemčije, se vprašujejo, kam bo nemška država krenila. Ali bo šla po sedanjih poti spravljivosti, priznanja reparacij in mirnega sožitja z vsemi sosedi, ali jo bodo nacionalisti tirali v skrajno zagrizenost in sovraštvo proti vsemu kar ni nemško. Vprašanje nemškega nasledstva straši posebno v Parizu na Quai d'Orsay (v tej ulici se nahajajo palače francoskih zunanjih uradov), ker se boje, da pridejo do besede nacionalisti, ki vedno obračajo oči na jugozapad v Alzacijo in Loreno, ki ju je Francija odtrgala od Nemčije.

Vsa Evropa, lahko rečemo, čaka z napetostjo, kako bodo izpadle volitve državnega predsednika, ki se bodo vršile že 29. marca. Volilno pravico imajo vsi moški in ženske, ki imajo več kot dvajset let. Volilni boj bo tak, kakršnega še ni doživela zlepa kaka evropska država. Nemško ljudstvo bo moralo pokazati svojo politično zrelost. Ne bo se smelo cepiti na 35 strank kot v lanskim državnoborskih volitvah, ampak se odločiti le za dvoje: za republiko ali monarhijo. 29. marca bo nekak ognjeni krst mlade nemške republike.

Kdo bo Ebertov naslednik?

Stranke že postavljajo svoje kandidate. Republikanski blok sam, to so socialdemokrati s svojimi 131 poslanci, katoliški centrumaši z 69 poslanci in demokratije z 32. se še ne more zediniti za enega kandidata.

Največkrat se čuje ime prejšnjega državnega kancelarja dr. Marxa, ki je katoliški centrumaš. S tem pa ne soglašajo popolnoma socialnideokratje in se bolj ogrevajo za sedanjega predsednika državnega zbora Loebeja ali pa za bivšega pruskega ministrskega predsednika Otona Brauna. Tretja odločna republikanska stranka ima tudi svojega kandidata v osebi hamburškega senatorja dr. Petersena. Gotovo pa je, da se bodo morale stranke, ki imajo sorodna načela zediniti za enega kandidata. Ni izključeno, da bo ta ravno dr. Marx, odkrit in pošten politik, po svojem značaju najbolj podoben umrlemu Frideriku Ebertu. Tuje velesile bi ga tudi ne odklanjale.

Desničarji, to so nemški nacionalci, ljudska stranka in Ludendorffovi fašisti, še iščejo kandidata. Najbolj jih vlečejo generali in tesni Viljemovi prijatelji Hindenburg, Mackensen, veliki admiral Tirpitz, skrajno nemško zagrizeni grof Westarp in podobne veličine. Zunanji minister Stresemann pa meni, da ne smejo nacio-

nalisti takoj z barvo na dan in se zato trudi za kandidaturu sedanjega državnega kancelarja dr. Lutherja, ki plava lepo po sredi med vsemi.

Težka industrija hoče tudi svojega človeka za državnega poglavarja. Po mnenju veletovarnarjev in velebankirjev bi bil zanje najbolj primeren dr. Cuno. Ta politik, vodja največje nemške paroplovne družbe, jo je pa s svojo denarno politiko tako zavozil, da nima dosti izgledov, da bi zmagal.

Komunisti se ne nagibajo ne na eno ne na drugo plat. Sami pa še nimajo pripravnega človeka, ki bi ga predstavili delovnim množicam. Zato še čakajo, kakšno razpoloženje bo nastalo med ljudstvom; potem se bodo odločili.

Volilci bodo imeli žal, več kot dovolj izbire, če se ne bodo razni slamanati kandidati umaknili. Dan volitev v Nemčiji bo pokazal ali bo nemška zemlja postala vzor demokratizma in bo jamčila za mir v srednji Evropi ali bo le pomagala razpihati tlečo žerjavico sovraštva med narodi v nov zubelji.

DNEVNE VESTI.

Zaplenjeni.

Zopet nas je doletela velika sreča: v srečo popoldne, ko je bil list že skoro dotiskan in pripravljen za pošto, nam je merodajno oblastvo javilo, da »Goriške Straže« ne smemo razposlati, ker je zaplenjena. Šli smo protestirat, toda vsi naši ugovori niso nič izdali. Ker priobčujemo dekret o zaplembi na drugem mestu, o zadevi ne bomo nadalje razpravljali. »Naša koža je že podplat postala,« pravimo z našim Prešernom v sicer nekoliko bolj prozaični obliki in smo dobre volje.

Ker nam je bilo po zaplembi nemoogoče izdati drugo izdajo, priobčujemo v današnji številki celotno vsebino zaplenjene razun onih odstavkov, ki so zapadli radečemu svinčniku političnega oblastva. Da pa list ne bo zastarel, smo mu dodali prilogo in ga izpopolnili z novjšimi vestmi in dopisi.

Prosimo naročnike in čitatelje naj imajo z nami ljubeznivo potrpljenje. Saj vendar vemo in se zavedamo vsi: pri težkem delu je treba požrtvovalnosti.

Preko vseh ovir živi v nas vseh prepričanje: smo kovači, ki kujemo značaje in gradimo bodočnost!

Pozor vojni oškodovanci!

Hipotečni zavod v Gorici (Istituto di credito fondiario) je otvoril v ponedeljek 2. marca v svojih prostorih Corso Vittorio Emanuele III št. 19, III nadstr. poseben urad, kjer bodo dobivali vsi vojni oškodovanci brezplačna pojasnila glede novih odredb za vojno odškodnino. Tam bodo dobivali tudi brezplačno obrazce za prošnje. Uradne ure so dnevno od 3—5 ure popoldne.

Vojnim oškodovancem!

Vsled razburjenosti, ki je vsled novih odlokov glede vojne odškodnine in izplačila rekvizicij, zavlada po deželi, pričakujejo naši čitatelji z gotovostjo, da jim bo današnja »Straža« prinesla popolno jasnost. Te jasnosti, žal, danes še ne moremo podati. Vprašanje je zelo težko in odvisi od njega pravilne rešitve velika korist ali ogromna škoda naše dežele. Da imamo prav in da se trenutno še ne moremo spustiti v podrobnosti, dokazuje članek odv. dr. Oktavijana Ragusa iz Gradeža v »Piccolu« z dne 3. t. m., v katerem med drugim pravi: »Razburjenje in nejasnost sta zavlada pred vsem radi negotovosti uradov, ki vlada pri navadnih davkarjih, prefekturah ter celo pri merodajnih

ministrstvih: finančnem in notranjem!«

Opozarjamo pa čitatelje, naj za danes skrbno prečitajo članek, ki ga prinašamo v gospodarskem delu našega lista!

Povejte, kam ste deli milijone!

Kakšni prijatelji kmetov in delavcev so komunisti, so dokazali pri Čergu s tem, da so požrli ubogim vojnimi oškodovancem par milijonov njihovega težko prislužnega denarja. Kam so šli milijoni? V čigave žepe je zlezlo premoženje revnega ljudstva? Na ta vprašanja bi morali komunisti odgovoriti! Odgovoriti bi morali jasno in točno pred vso javnostjo! Toda komunisti potuhnjenjo molče, iz njihovih ust ne slišiš ene besede o milijonih. Kaj bo Čerg? — pravijo. Glejte, kmetje in delavci, kaj se je godilo v srednjem veku! Katoliška cerkev je dala oslepiti učenjaka Galileja, borila se je proti znanstvu, bila je nasprotna celo Matiji Gubcu. V srednjem veku so pekli in cvrli na grmadah nasprotnike vere. Glejte, kako živi papež v Rimu, glejte, kakšno knjigo je napisal škof Jeglič za žene in neveste! Ko bereš te neumnosti v »Delu«, se primeš kar za glavo. Ne, gospodje komunisti, ljudstva ne boste farbali. Vedite, da ne gre pri Čergu ne za srednji vek, in ne za grmade, ne za Galileja in ne za Gubca, ne za papeža in ne za Jegličovo knjigo ženinom in nevestam, temveč za veliko zlodejstvo nad našim ljudstvom, gre za težke milijone, ki ste jih požrli ubogim slov. kmetom.

Povejte, v čigave žepe je šel denar, povejte, kdo je vzel kmetom hiše in se naječel njihovih žuljev.

O tem pišite, na to odgovorite, gospodje komunisti!

Petletnica smrti.

Letos je preteklo pet let, odkar je zatisnil svoje oči dr. Pero Rogulja, ki je bil na Hrvaškem najodličnejši in najdelavnejši Krekov učenec. Z Roguljo pričena na Hrvaškem katoliški pokret; on je osnoval »Pučko (ljudsko) stranko« in se je vrgel z vso vneto v boj na gospodarsko-zadružnem polju. Njegov spomin živi še danes med Hrvati.

Telefonske pristojbine.

Poštno in brzojavno ravnateljstvo v Trstu nam sporoča, da so se s 1. marcem zvišale pristojbine za telefonske razgovore z inozemstvom za 5 odstotkov.

Kulturni boj na Češkem.

Že večkrat smo pisali kako razburjenje je povzročilo pastirsko pismo slovaških škofov, kjer prepovedujejo katolikom članstvo pri brezverskih komunističnih in socialističnih organizacijah. Vsled tega pa je nastala

tudi nevarna kriza v vladi, kjer sede tudi voditelji češke ljudske stranke. Svobodomiselnih stranke zahtevajo naj se ostro kaznujejo vsi duhovniki, ki so brali s prižnice dotični pastirski list. To hočejo spraviti tudi pred parlament. Vodja ljudske stranke minister Šramek se pa temu odločno upira. Nevarnost je, da se vlada razbije. To pa ni tudi svobodomiselnim strankam všeč, ker so same po številu prešibke, da bi vladale. Zdaj iščejo izhoda iz te zagate.

Najlepši spomenik.

Baje bo razglašeno 29. julija t. l., ko bo kralj praznoval petindvajsetletnico svojega vladanja, splošno pomiloščenje.

Ni baš malo.

Italija je s prvim januarjem letošnjega leta dolgovala Angliji še 577 milijonov funtov šterlingov.

Kardinalove besede.

Nadškof v Pisi, kardinal Maffi, je razposlal svojim vernikom pastirsko pismo pod naslovom »Ne ubijaj«. V začetku govori o dvobojih in samomorih, potem pa preide na razmere, ki vladajo danes. Kardinal, Italijan po rodu in velik domoljub, pravi: »Ustavim se pri naslednji točki: pri umorih med brati, ki so danes tako pogosti. Morilci ostanejo nekaznovani. Nobena stvar ne vpije tako po masečevanju, kakor le ena kapljica po nedolžnem prelite bratske krvi. Kajnov rod ne neha, a naj se zaveda, kjer omaga človeška pravica, tja prihaja Bog, ki ne priznane zločincem in jim vpije »Prokleti!«

Strah jim je šinil do mozga.

Francozi se kar ne morejo otresti misli, da bodo enkrat z njimi Nemci še obračunali. Zato skušajo z železno pestjo tiščati Nemčijo za vrat, da bi si ne opomogla. Kolinskega okraja še nočejo izprazniti. Svoj korak utemeljujejo s tem, da Nemci še vedno tajno vzdržujejo strahovite armade pod poveljstvom generala Von Seckta. Baje se vsa športna in telovadna društva vadijo le za vojsko. Izvežbanih je že baje 200.000 častnikov in podčastnikov. Če bi izbruhnila kaka vojska, tako trdijo Francozi, bi naenkrat Nemčija razpolagala z enim milijonom dobro oboroženih mož. Naj zavlada pravičnost in poštenje tudi v visoki politiki, pa ne bo treba Nemcem tajnih armad in ne Francozom očitnih.

Nasprotnik španskega diktatorja.

Španski samodržec Primo de Rivera je že naletel na močnega naspotnika, izmed generalov se mu ni nihče upal nasprotovati. Zdaj je pa proti njemu očitno nastopil general Berenguer. Ko se začne armade cepiti, je konec generalskih vlad.

Zadružništvo v Sloveniji se širi.

V preteklem letu so osnovali v Sloveniji 57 novih zadrug; in sicer: 17 kreditnih, 8 konsumov, 9 elektran, 5 stavbenih, 4 mlekarke, 4 za agrarno reformo in 14 raznih. Prenehalo pa je v letu 1924. trideset zadrug. Po večini konsumov. Tudi med primorskimi Slovenci bi morala zadružna misel prodreti v zadnji kotiček!

Reveži.

Belgrajska vlada je povišala plače svojim poslanikom. Washingtonski poslanik dobiva mesečno pol milijona kron, v Parizu 400.000, v Rimu in Berlinu po 200.000 kron. Uboga uradniška para pa mora preživljati sebe in družino s poprek 7000 kronami mesečno.

Prostaško ocenjevanje.

Znani zgodovinar profesor Dane Gruber je pred kratkim napisal zgodovino Istre. Pridejan je lep pregled narodnega preporoda, spisan od prof. Spinčiča. Ta strokovnjaška knjiga je tako razburila glavno tržaško snoparsko glasilo, da bruha že par dni strupene članke polne onemogle jeze iz sebe. Pravi, da ta knjiga sramoti Italijo, najbrže ker nepristransko opisuje, kdo je živel, se bojeval in umiral

v tužni Istri. Članki, ki jih omenjeni list prinaša ne bi spadali niti v najbolj prostaški list. Gospodje okrog »Popola di Trieste«: plemensko sovraštvo še ni spričevalo za znanstveno delo in pošteno kritiko!

Zasedanje poslanske zbornice

se prične po najnovejši odločitvi min. predsednika v ponedeljek dne 9. t. m.

Krščanska požrtvovalnost.

Kakor je bravecem že znano, je začel sedanji francoski prvi minister boj proti katoliški cerkvi. Predvsem je hotel zadati smrtni sunek verskemu pouku v šolah. Francoski katoliki so sprejeli ta boj neustrašeno. Ker nimajo otroci katoliških staršev več verskega pouka, se je združilo preko 70.000 žen in deklet v zvezo katehistin, ki poučujejo prostovoljno otroke v katekizmu. Papež je dal tej junaški četi svoj blagoslov. Zaman butajo valovi svobodomiselnosti ob Petrovo skalo.

Spomenik latinskemu pesniku.

Prebivalci mesta Mantove v zgornji Italiji so sklenili, da bodo zgradili v spomin latinskega pesnika Virgilija veličasten spomenik. Stari rimski pesnik se je namreč rodil v prvem stoletju pred Kristusom v tem mestu. Mantovanci res vzorno spoštujejo svoje velike može. Skoro da so že nekoliko prepozno obudili spomin na nekdanje dni.

Mestne novice.

Prebivalci Gorice.

V malokaterem mestu je število prebivalcev tako skakalo kakor ravno v Gorici. L. 1910. je imela »avstrijska Nizza« (tako nazvana vsled millega goriškega podnebja) že 31.000 prebivalcev. Do vojne je to število narastlo skoro na 35.000. L. 1921. izkazuje podatki anagrafičnega urada 30.300 prebivalcev. Potem je to število padalo vsled izseljevanja. Danes šteje okroglo 29.350 prebivalcev. Največ izmed teh je obrtnikov, uradnikov in — brezposelnih. Za avstrijskih časov je bilo tudi dosti penzionistov. Če bo šlo v sedanjem tiru naprej, bo pa še več penzionistov in brezposelnih.

Nogometna tekma.

Zadnje nedeljo se je vršila na goriškem nogometnem igrišču v ulici Lanthieri tekma med moštvom »Pro Gorizia« in moštvom »Fiume« (Reka). Izid je bil 2:0, zmagala je torej »Pro Gorizia«. Igra obeh moštev je bila zelo elegantna in je stala v tehničnem oziru na višku. Če bi ne bil prostor vsled deževja tako blaten, bi bila nudila še več užitka. Mnogobrojno občinstvo je obe moštvi navdušeno pozdravljalo.

Zopet žrtev vojnega streliva.

V soboto dne 28. febr. predpoldne je pobiral na pobočju Sv. Gore 26letni Loze Čibej, doma iz Dol-Otlice, stanojoč pri bratu v Gorici vojno železje. Nesreča je hotela, da je naletel na šrapnel, katerega je dvignil, a mu je razpočil v rokah in mu grozno razmesaril obe roki do zapestja ter ga težko ranil tudi po nogah. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico, kjer so mu morali odrezati obe roki. Njegovo stanje je skrajno nevarno.

Dramatično društvo v Gorici.

vprizori dne 7. in 8. t. m. v dvorani Trgovskega doma velezbavno in duhovito veseloigro v treh dejanjih »Poslednji mož«, spisal F. K. Svoboda, iz češčine prevel Fr. Govekar. Igra je doživela sijajne uspehe povsod, kjer so jo igrali. Vloge so v dobrih rokah. Režijo vodi društveni režiser g. C. Bratuž.

Pevsko in glasbeno društvo

opozarja člane in članice pevskega zbora na pevske vaje za opero »V vodnjaku«, ki se bodo vršile pričenši s prihodnjim tednom na odru v dvorani Trgovskega doma. Pridite točno in polnoštevilno!

GOSPODARSTVO.

Vojna odškodnina in terjatve nasproti Avstriji.

Pred kratkim smo poročali v »Gor. Straži«, da se morajo do 24. aprila 1925. prijaviti prefekturi v Trstu, oziroma italijanskemu poslaništvu na Dunaju, vse terjatve nasproti Avstriji. Priobčili smo tudi primeren vzorec, ki služi za prijavo vseh terjatev nasproti Avstriji, razven terjatev, ki jih našteva točka c) člena 3. dogovora med Italijo in Avstrijo, oziroma Ogrsko. Točka c) imenovanega člena navaja: terjatve, ki so nastale vsled vojnih dajatev, oziroma vsled prisilnega vojnega dela (prestazioni di guerra di opera e di cose) in vsled vojaške stanarine (allogi militari).

Te terjatve bi se morale prijaviti tudi do 24. aprila 1925. in sicer finančni intendanci v Trstu.

Opozorili smo vojne oškodovance tudi na okrožnico, ki jo je razposlala tržaška finančna intendantca vsem županstvom. V tej okrožnici pozivlja finančna intendantca vojne oškodovance, da prijavijo terjatve nasproti Avstriji glede vojnih dajatev (rekvizicij), prisilnega vojnega dela in avstrijske vojaške stanarine tudi tedaj, če jim je bila že izplačana vojna odškodnina na račun teh terjatev.

Kaj je s terjatvami nasproti Avstriji, ki bi se morale prijaviti tržaški finančni intendantci do 24. aprila 1925?

Tržaška finančna intendantca je s svojo okrožnico povzročila glede terjatev nasproti Avstriji in celotnega vojnoodškodninskega vprašanja tako zmedo, da vlada danes v tem važnem gospodarskem vprašanju največja nejasnost. Finančna intendantca tolmači dogovor med Avstrijo in Italijo tako široko, da naravnost uničuje važne določbe dosedanjih vojnoodškodninskih zakonov in odlokov, ki so še vedno v veljavi. Zmedo je še povečal tržaški list »Piccolo«, ki je priobčeval dolge razprave ljudi, ki so živeli in živijo na račun revnih oškodovancev in ki bi hoteli z vojno odškodnino še nadalje polniti svoje žepce. Preširoka razlaga dogovora med Avstrijo in Italijo, ki jo je zagrešila finančna intendantca in razni člankarji okoli »Piccola« gre tako daleč, da bi se priznala samo tista škoda kot vojna škoda, ki je bila povzročena po strogo vojnih dogodkih, oziroma vzrokih kot n. pr. po obstreljevanju iz topov, pušk, vžigalnih granat itd. Po tej razlagi je dolžna Italija samo za to vojno škodo plačati vojno odškodnino. Vsa druga škoda ne spada pod vojno škodo, temveč med takozvane iregularne rekvizicije, za katere bi morala plačati odškodnino Avstrija. Tako

n. pr. ne bi imel pravice do vojne odškodnine po tej razlagi kmet v Vipavi, Postojni, Idriji itd., če so mu vojaški odnesli vsa hišna vrata, okna in vso premoženino. V takih krajih bi bila vojna škoda in zato tudi pravica do vojne odškodnine mogoča le, če so jo povzročili strelji iz zrakoplovov. Ta razlaga imenovanega dogovora pa je v največjem in jasnem nasprotstvu z vojnoodškodninskim enotnim zakonom od 27. marca 1919. št. 426 in dopolnilnim kr. odlokom od 27. nov. 1919. št. 2422., ki prišteva med vojno škodo »vsako škodo, ki jo je povzročil sovražnik v nasprotju z vojnim pravom«. Danes je znana ta preširoka in neutemeljena razlaga že velikemu delu naše dežele. Zato vlada povsod veliko razburjenje in jeza. Ljudje se vprašujejo: kako je mogoče od nas zahtevati, da povrnemo državi že izplačano vojno odškodnino? Gotovo je, da pomeni napačna razlaga finančne intendantce naravnost revolucijo v vojnoodškodninskem vprašanju in največjo nevarnost za premnoga naša gospodarstva. Te nevarnosti ne odstranjuje tudi kr. odlok od 11. januarja 1925. št. 50, ki določuje, da bo finančno ministerstvo dovoljevalo do 70% predujme od privoljene oziroma likvidirane vojne odškodnine na račun teh terjatev nasproti Avstriji.

KAJ BOMO UKRENILI?

Brez skrbi prijavite in sicer takoj vse terjatve nasproti Avstriji na podlagi v »Gor. Straži« priobčenega vzorca, ki se jih prijavlja prefekturi.

Glede terjatev, o katerih smo danes govorili in ki se morajo prijaviti tržaški finančni INTENDANCI, PA POČAKAJTE. Glede teh terjatev moramo priti do popolne jasnosti. Razlaga finančne intendantce bi zamogla naše ljudstvo težko oškodovati. Tajništvo Kmetско-delavske zveze je že posredovalo v tej zadevi na pristojnih mestih ter je tudi pozvalo poslance Besednjaka, ki se nahaja v Rimu, da napravi pri merodajnih ministerstvih potrebne korake. **Torej, do končnih navodil počakajte s prijavami!**

Pripravite pa vse potrebne dokumente, kakor tudi seznam škode, o kateri mislite, da pripada v to prošnjo. *Ne dajte se begati od raznih spekulativ in ne trosite po nepotrebnem denarja.* Po mnogih vaseh so namreč razni posredovalci kot n. pr. odvetnik Boccini že otvorili svoje pisarne, v katerih proti visoki odškodnini (50 lir) izposlušajo tozadevne prijave. Še enkrat, ne dajte se begati!

„Goriška Mohorjeva družba“.

Vabilo na naročbo.

Zopet stopamo pred slovensko ljudstvo s toplu in nujno prošnjo, naj bi v obilnem številu pristopilo k »Goriški Mohorjevi družbi« ter se naročilo na knjige, ki jih družba za leto 1926. izda. Dosedanje družbine publikacije je javnost z zadovoljstvom sprejela. Ne da bi se hvalili, se sklicujemo na ugodno, da laskavo kritiko, ki so jo o naših knjigah objavili tukajšnji, a tudi inozemski listi.

Od vseh strani in od najmerodajnejših oseb nam prihajajo priznanja, ki so nam v veliko vzbudo. Prevzvišeni goriški knez nadškof dr. Francšek Borgia Sedej je v svojem pismu: z dne 16. febr. t. l., v katerem je potrdil novo izvoljeni odbor naše družbe, pohvalil »to prekoristno družbo, ki bujno in krepko procveta ter jej izrazil svojo posebno naklonjenost.«

Naj dodamo še besede presvetlega dr. Jos. Srebrniča, našega rojaka krškega škofa, z dne 2. februarja t. l.:

»Te dni sem prejel književni dar Goriške Mohorjeve družbe v krasni izredni opremi. Sprejmite za prelepe

knjige mojo prav iskreno zahvalo, ter izraze mojega pristrčnega veselja in častitanja, da se Vam je prvi korak v svet tako lepo posrečil. V bližini jih imam pred seboj kot dokument božjega blagoslova, ki spremlja Vaše delo ter velikega divnega idealizma, s katerim se iz ljubezni do Boga za največje dobrine našega dragega naroda v mejah Italije žrtvujete. Čudovito mnogo nudite za neznatno letnino, ki jo je družba od svojih članov prejela. Iskreno želim, da bi vsaka družina zmogla neznatno vsotico, ter pristopila k družbi kot član, da bi družba res vse zbrala pod svoje okrilje. Ona je za to legitimirana med vsemi drugimi, ko je od sveite Cerkev dobila posebno poslanstvo in posoben blagoslov za to. Pri njej naj bi se narodu našemu dobro godilo! V to svrhu želim Vam, velenjeni prijatelji moji, ki ste člani odbora, kakor sploh vsem, ki pri družbi in za družbo kakorkoli aktivno sodelujete, obilno božjega blagoslova. Želeč Vam iz srca posebno varstvo prebl. Device Marije, ter pošiljač Vam s svojega otoka v Jadranskem morju najlepše pozdrave...«

Ta vzbuda pa naj ne velja samo nam, ampak tudi vsakemu posameznemu udu. vsak ud naj si šteje v dolžnost, da pridobi družbi vsaj še enega člana in postavi s tem nov kamen k zgradbi, ki naj postane skupno ognjišče in mogočna vez, objemajoča vse naše slovensko in hrvaško ljudstvo v mejah Italije.

Mohorjeva družba bodi naša skupna domača hiša, skupna ljudska šola, in vsem skupno društvo, v čigar okrilju naj bi se zbirali vsi brez razlike stanu, veliki in mali, priprosti in izobraženi, da gojimo z združenimi močmi, kar je nam najsvetejše in najdražje. — Nabiranje članov naj se koder se ni še zgodilo, takoj prične. Posamezne frakcije vsake občine ali duhovnije morajo imeti posebnega nabiralca. V to svrhu prosimo sodelovanja Marijine družbe in naša prosvetna društva. Če se nabiralec ni pri kom slučajno oglašil, naj se dotičnik nemudoma vpiše pri domačem dušnem pastirju ali pri krščanskem izobraževalnem društvu. Lahko pa pošlje letnino 5 lir naravnost na društveno pisarno v Gorico - Riva Piazzutta štev. 10. To pa naj se zgodi takoj. Iz tehničnih ozirov se zaključijo nabiranje na dan sv. Jožefa (19 MARCA). Po tem dnevu naj cenj. poverjeniki ozir. nabiralci takoj določijo družbi izpolnjene nabiralne pole.

Trud z nabiranjem bo pač obilo poplačan z uspehom.

Družba izda letos za prihodnje leto poleg koledarja, ki ne bo zastajal za letošnjim ne po vsebini ne po opremi, vsaj še troje knjig. Koledar bo uredil pisatelj g. Venceslav Bele.

Druga knjiga bo zgodovinski roman: »Mučeniška kri«. Snov

Prosvetna zveza.

Gospodinjki tečaj.

Zgornje vipavsko okrožje priredi v Vrhopolju, p. Vipava gospodinjki tečaj, ki se začne 15. marca t. l. in bo trajal 6 tednov. Prošnje je vložiti na dekliški krožek v Vrhopolju p. Vipava; tozadevne okrožnice so prejele vsa društva. Vipavska dekleta, prvič po vojski se Vam nudi ugodnost, da se lahko doma, praktično in teoretično izobrazite v vseh gospodinjstvenih strokah, zato ne zamudite te izredno ugodne prilike. Prošnji za sprejem je priložiti priporočilo društva, predsednika, ali, če ni društva, voditelja Marijine družbe. Za priprav. odbor gospod. tečaja Franica Kodre.

Poslovnik je izšel!

Na mnogobrojna vprašanja, kdaj izide poslovnik prosvetnih društev javljamo, da je ravnokar dotiskan. Potreba po tej knjižici je bila v resnici nujna. V naši Krajini deluje razveseljivo število društev, ki jim je manjkalo doslej enotne učne knjige, po kateri bi uredila svoje poslovanje. Ta knjižica je sedaj tiskana.

Vsak društvenik, odbornik in prijatelj našega gibanja naj takoj naroči poslovnik pri Prosvetni zvezi, Corso Verdi 37.

„Pevca“.

Izšla je 1/2 štev. »Pevca« za leto 1925. z naslednjo vsebino: Premrl, Dr. Josip Čerin. - Prijateljem slovenske pesmi! — Aljaž, Pevski spomini. — Naši zbori. — Vestnik P. Z. — Iz glasbenih listov. — Doma in drugod. — Sporočilo uprave. — Glasbena priloga: 1. Schwab, Zvonovi. — 2. Schwab, Kukovec. — 3. Premrl, Moj blagoslov.

»Pevca« si je pridobil v teku svojega štiriletnega obstoja odličnih zaslug za razširjenje slov. pesmi med ljudstvom in ga priporočamo vsem prijateljem lepega petja. Prinaša stalno glasbeno prilogo. Izhaja vsak drugi mesec in se naroča pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. Stanje z glasbeno prilogo za Italijo L. 15.

Širite „Goriško Stražo“!

je vzeta iz zlate dobe krščanstva za časa sv. Ciprijana. Roman je enakovreden s svetovno znanim romanom »Quo vadis« in »Benhurjem«. Spisal ga je francoski pisatelj Bertrand, prevedel pa v krasno slovenščino naš odlični sodruznik Ivan Rejec.

Tretja knjiga bo vsebovala pripovedno snov, zajeto iz domačega kmečkega življenja v poljudni obliki.

Četrta knjiga »Socialna čitanka« bo obravnavala temeljne probleme socialnega življenja. Sestavil jo bo s sodelovanjem priznanih večakov naš rojak g. Janko Kralj. V sedanjih časih je orientacija v teh vprašanjih nad vse važna.

Vse to prejmejo člani za neverjetno nizko ceno 5 (pet) lir. Naša družba ni nikakoršno zasebno trgovsko podjetje, temveč cerkvena, vsem dostopna bratovščina, ki hoče vse svoje gnotne in duševne sile žrtvovati v to, da izboljša izdajo svojih knjig.

Vsakdo naj se pravočasno oglasi. Sedaj je čas. Družba tiska knjige le v tolikem številu, kolikor je priglasičencev. Letos so prav mnogi iskali lepe družbene knjige zaman, ker se niso prej nanje naročili. Da se jim kaj takega zopet ne pripeti, naj se sedaj nemudoma priglasiijo!

Čim večje bo število udov, tem lepše in boljše bodo knjige. Pogumno toraj vsi na delo! Naj ne bo slovenske hiše, ne družine, ki bi ne bila naročena na Goriško Mohorjeve knjige. Sv. Mohor naš zaščitnik naj to naše stremljenje podpira s svojo mogočno priprošnjo pri Bogu!

V Gorici, dne 1. marca 1925.

Odbor Goriške Mohorjeve družbe.

Iz širnega sveta.

Mučeniki v Moskvi.

Pred 14 leti sta v kat. Cerkev prestopila ugledna gospod in gospa Abrikosov. Sprejela sta latinski obred, ker je bil do leta 1917. v Moskvi dovoljen samo ta. Ko sta pa bila nekoč v avdienci pri sv. očetu Piju X., ju je ta opomnil, naj se priključita katoličanom vzhodnega obreda. Po izpreobrnitvi sta oba stopila v 3. red sv. Dominika in sta svoje življenje posvetila delu za zedinjenje rojakov sv. Cerkvijo. Prirejela sta se sestanke za nekatoličane in spreobrnjence. Bila je to v tistih časih zelo nevarna stvar, ker so v carjevi državi veljali večji sestanki za zarote. Ustanovila sta tudi Vincencijevo društvo, da podpirata uboge. Začetkom revolucije 1917. se je dal Abrikosov posvetiti za katoliškega duhovnika vzhodnega obreda. Ker ni bilo v Moskvi katoliške cerkve, je dobil dovoljenje, da sme prenameriti eno sobo v svoji hiši za kapelico; tam je daroval sveto daritev v staroslovanskem jeziku. Kmalu na to se je pri njem oglašil nek ruski pravoslavni duhovnik in ga prosil za pouk v katoliški veri. Zedinil se je s sv. Cerkvijo in je potem še vse svoje župljane pridobil za zedinjenje. Tako je bilo leta 1920. v Moskvi že 200 katoliških Rusov vzhod. obreda. Carska vlada je dovolila samo 15 katoliških knjig tiskati v ruščini. Zato je gorečima apostoloma pri njunem delu zelo primanjkovalo primernih ruskih katoliških knjig. Imela sta pač več tujejezičnih knjig, a te za Ruse niso bile uporabne. Kaj sedaj storiti? Gospa Abrikosova je zbrala nekaj vnetih mladih gospa, jih združila v pobožno družbo in začele so prevajati te tujejezične knjige na rusko tako, da je nastala cela zbirka katoliških spisov v ruščini; seveda so morali vsled razmer ostati le v rokopisih. Pod vlado boljševikov trpi plemenito delovanje obeh apostolov veliko škodo Abrikosov, zdaj duhovnik Vladimir, je bil vržen v ječo. Tudi gospa s sedmero svojih duhovnih hčera je morala v zapor. Angleški katoličani so protestirali in pozvali svojo vlado, da posreduje. Vladimir Abrikosov je bil najprej obsojen na smrt, potem so ga pa izgnali iz države. Zdaj se nahaja v Rimu, kjer nadomestuje v ječi zaprtega ruskega

katoliškega škofovega namestnika Fjodorova. Tudi gospa je bila izpuščena iz zapora, vendar je bila potem že drugič obsojena v ječo in v izgnanstvo v Sibirijo. Sedaj je še v ječi.

Drugi Mezzofanti.

Pred leti je veljal kardinal Mezzofanti za nekako svetovno čudo, ker je obvladal popolnoma gladko celo vrsto jezikov. Pred kratkim pa je umrl v Manchesteru na Angleškem škof Casartelli, osební prijatelj papežev, ki je govoril in pisal nič manj kot dvajset jezikov.

Upor na Turškem.

Zmagovalni predsednik turške republike Kemal paša se mora že v prvih dneh svoje vlade boriti proti lastnim državljanom. Na severovzhodu Male Azije so se uprli divji Kurdi pod vodstvom svojega šeiha (plemenski vodja) Saída. Zahtevajo naj se zopet obnovi kalifat in vrne pregnani sultan, ki je bil tudi najvišji muslimanski cerkveni poglavar. Po zadnjih sporočilih iz Angore pa so baje Kemalove čete premagale vstaše. Vendar je ta vstaja povzročila padec sedanje angorske vlade, ker je ministerski predsednik očital opoziciji zvezo s Kurdi. Zdaj pa prihaja na dan, da so imeli pri vsej stvari tudi Angleži svoje prste vmes. Angleži znajo v kalnem ribariti.

Kmalu se naveličajo drug drugega.

Pravijo, da ni nikjer toliko razporok kakor na Ogrskem. Pred vojno se jih je od tisoč parov razporočilo 50. Sedaj se je pa to število potrojilo. Navadno se razporoče med tretjim in petim letom zakona. Zakonske zveze se po večini najprej naveličajo takozvani »boljši« krog. Med kmečkim ljudstvom ni te navade. Kmet je še vedno steber vseh držav.

Domače zdravilo.

Nihče navadno ne sluti, kje se skriva zdravilna moč. Proti nervoznosti imajo cele skladovnice knjig z recepti. Nemški zdravnik dr. Handner pa trdi, da je najboljši lek za nervoznost solata iz zelene (šelne). Le po njej!

Ne bo več starega kruha.

Švicarski pek Matti je iznašel poseben način peke, da ostane kruh še po dveh letih vedno enako svež. To je važnega pomena posebno za ladje in armade. Mož bo s svojo iznajdbo, če se obnese, prav gotovo obogatel.

Judovsko kraljestvo.

Ljudje so vedno čakali, kdaj bo prišel Mesija in ustanovil judovsko kraljestvo na zemlji. Zdi se pa, da so se zdaj že naveličali čakanja. Hočejo si kar sami ustanoviti svoje kraljestvo in sicer v Palestini. Preteklo leto se je naselilo v sveti deželi nad 12 tisoč novih Judov. Vsi judovski priseljenci so precej bogati in so dobili v svoje roke že vso trgovino in vodilna mesta. Angleški podkralj v Palestini sir Samuel Herbert je tudi Jud in jih v njihovem stremljenju podpira. Pri mohamedanskih Arabcih pa povzroča to nastopanje vročo kri in se mu ostro protivijo.

Kaj je novega na deželi?

Ajba.

Dični vodja davčne izterjevalnice gospod Muznik je že znan kot mož, ki prevrača razne kozolce. Misli menda, da mu je vse dovoljeno, kar se ljubi njegovim namišljenim vsemogočnostim. Oblastni gospod si menda misli, da je ni postave izven njegove volje. Naj sledi en tak primer. Občinski svet v Ajbi je sklenil, da se obdačijo od avgusta 1924. prašiči namenjeni za domačo rabo po 2 liri na glavo. Ni bilo pa nikjer razglašeno, da je treba ta občinski davek plačati še predno se prašič zakolje. Pa tudi to še ne bi bilo tako hudo. Najlepše je šele to, da zahteva Muznik kar preko vseh odredb po štirideset lir davka mesto po dve. To se je zgodilo

Hudičev zrakoplov.

Človeški možgani so pa res iznajdljivi za ubijanje. Strahovita orožja in kemikalije svetovne vojne še niso dovolj učinkovita za plavalaso zver. V Angliji so zgradili letalo, ki se bo samo brez pilota krmarilo in na določenem mestu metao bombe in strupene pline. To bo prav peklenko orožje, ki se mu ne bo mogoče ustavljati.

Novo prestolnico hočejo.

Malokje se kaj takega spominijo. Brazilci so jo pa le uganili. Njih do sedanje glavno mesto Rio de Janeiro jim nič več ne dopade. Sklenili so, da si sezidajo novo. Inženir Goes je že napravil načrt za novo mesto, ki se bo zvalo »roža vetrov«; to pa zato, ker bodo glavne ulice vodile proti vsem smerem glavnih vetrov. V sredi bo velik trg »Park Braziliie«. Tu se bo dvigal visok stolp, ki bo še večji kot Eifijelov v Parizu. Povsem ameriškansko!

Mlad starec.

Na Madžarskem je te dni dobil sedeminosemdesetletni starček tri nove zobe. Doslej je bil škrbast, od zdaj naprej bo pa zopet lahko orehe tri kakor v mladosti.

Izlet v smrt.

Nek novoporočen par v Londonu se je peljal prejšnji teden s svati na izlet z avtomobilom. Na nekem ovinku je šoferju izdrknilo krmilo iz rok in z vso silo je voz zropotal v globok občestni prepad. Naenkrat se je razpočila še posoda za bencin. Avto je kot ognjena krogla trkljal v globino. Od 33 oseb je bilo na mestu 23 mrtvih, ostale so pa težko ranjene.

Strahovita eksplozija.

V petek je pretresel glavno mesto Brazilije v južni Ameriki Rio de Janeiro oglušujoč pok. Koj nato je bilo vse pristanišče zavito v gost dim. Še trenotek in prebivalci bolj oddaljenih mestnih delov so z grozo videli, kako je eksplozija vrgla v zrak cele hiše in na stotine človeških udov in trupel. Takoj so rešilni oddelki drveli proti pristanišču. Grozno razdejanje! Nad 3000 hiš v bližini velike svetovne luke je bilo docela razrušenih. Vnel se je bil namreč parnik natovorjen s petrolejem, zubelej je objel kmalu bližnje skladišče razstreliva s 30.000 kg dinamita na otoku sredi luke. To je povzročilo eksplozijo, ki je obenem ubila preko 300 ljudi, 600 pa nevarno ranila. Ogenj se še vedno širi. Mrličev je vedno več. Prebivalstvo beži iz mesta. Res, Amerika je v vsem pred nami!

Dr. Anton Gregorčič smrtno nevarno bolan.

Bolezen dr. Gregorčiča se je zadnje dni skrajno poslabšala in je po izjavi zdravnikov pričakovati najhujše. Sivolasi bolnik ne govori več in tudi njegova zavest je že skoro pri kraju.

lo še koncem pretečenega meseca. Ko se je stranka upirala, se je g. Muznik, zopet preko vseh predpisov, spustil v pogajanja in končno prisilil stranko, da je plačala 30.50 lir davka. Drugi vaščani zopet so morali plačati po 20 lir.

Prašamo g. davčnega izterjevalca Muznika, kako opravičuje tako postopanje? Mar misli, da so naši ljudje popolnoma brezpravna para? Počasi gospod, Vaša zvezda zahaja. Ste že postali ponižnejši, pa čuvajte se, da ne boste še bolj, ako se pravočasno ne spametujete!

Solkan.

Predpustni čas je potekel v naši občini zelo mirno in dostojno. Starej-

ši ljudje pravijo, da takega pusta še niso doživeli. Razun par plesov, ki so jih priredili nekateri tukajšnji gostilničarji, se ni vršil nobeden. Tako je tudi prav! Tudi nikake prireditve kulturnega značaja ni bilo v celem pretečenem letu. To se je pa zgodilo le v protest ker nam noče pristojna oblast kolavdirati dvorane g. Alojzija Mozetiča. Gg. varnostni organi z gosp. Mirkotom Mozetičem komisarjem po volji višje sile, le ne jezite se, če se v Solkanu v predpustnem času ni plesalo, kakor tudi da se ni vršila nobena druga veselica, kajti temu ste krivi edino le Vi! Pustite kolavdirati dvorano, katero hočemo mi, pa boste kmalu videli, kako bomo pričeli prirediti veselice in sicer v prvi vrsti kulturne. Dokler tega ne storite, je zastoj. Vaša jeza nad nami, kajti naša volja je trdnejša od Vaše trme in nagajivosti. *Solkanci.*

Planina pri Cerklnem.

Novo življenje vlada med našo mladino. Društvena soba je njeno središče, tu se zbira in izobražuje, od tu odmeva krasna naša pesem po mirni vasi. Pod vodstvom vnetega, požrtvovalnega predsednika je društvo vprizorilo v dvorani Gospodarskega doma 22. t. m. pustno prireditev. Vzpored je bil pester: petje, dvospev in šaloigra. Komični dvospev: »Čevljar in krojač« je zazibal nabito polno dvorano v veseli smeh, ki je naraščal tekom cele prireditve. Šaloigra-trodejanka: »Navaden človek« je pa bila prednašana izvrstno in dovršeno. Vsa čast vsem igralcem in igralkam. Vse vloge so bile v rokah preprostih fantov in deklet. Gospodična Zorka je s svojim linim nastopom, z ljubko nežno govorico in z neprisljano mimiko očarala vso dvorano. Isto lahko trdimo o Danjanoviču in Dušanu. Kdo bi dvomil, da sta to res dva absolvirana visokošolca. Podobno tudi o drugih. Vsak je izvrstno dovršil svojo vlogo. Splošna želja nas vseh, ko smo zapuščali dvorano, je bila, naj zopet kmalu vidimo te igralce na odru. Ostali mladini, ki še ni vpisana v domačih prosvetnih društvih pa kličemo: mladina, odkleni se prosvetne organizacije, tu je tvoja rešitev, tu je tvoja izobrazba, tu je pravo veselje doma, ki naj vlada med mladino!

Gorenjopolje.

Naše prosvetno društvo »Zornica« v Gorenjopolju se iskreno zahvaljuje vsem, ki so posetili društveno pustno zabavo. Posebno zahvalo izrekamo vsem onim povablencem, ki so nas prostovoljno obdarovali. Obenem prosimo, oprostite, ako ni bilo vse v polnem redu. Upamo prihodnjič to popravili.

Lig nad Kanalom.

Prišli so zadnji dnevi pusta in urno so potekli. Vse je norelo naokrog, a naši fantje so ostali pri svojem mirnem življenju in nadaljevali svoje vsakdanje delo. Kako da so ostali otožni sredi pustnega veselja? — Kaj še otožni! Veseli so bili in zadovoljni, tako da bi jih bilo gotovo drugi zavidali, če bi jim le bilo mogoče zreti v njih srca. Okusili so zadovoljnost in veselje, ki ju druga leta ob taki priliki niso imeli. Zato so tudi z enako dobrovoljnostjo na pepelnico vstali: ničesar niso pogrešali, ničesar se niso ksalili, nobenega žalostnega spomina niso imeli. Zdravi in neutrujeni so lahko takoj prišli za kramp in lopato. Ali se je tako godilo tudi drugim, ki so se v norem veseljačenju kopali? Tako je treba pusta praznovati, da veselje ni le navidezno, ampak pravo notranje ter da ne traja samo tistih par dni. Vi pa, liški fantje, zavedajte se tega pred vsemi drugimi in tako delajte tudi naprej. Bog vas živi!

Prvačina.

Od vseh koncev in krajev naše dežele bereš v »Straži« poročila o neprestanem napredovanju prosvetnega gibanja in raznih koristnih naprav. Le iz Prvačine, ki ima kar tri godbe in veliko dvorano, ki bi jo prav radi imeli tudi drugod, in ki ima prav vse

pogoje za živahen razmah društvenega življenja, posebno petja in telovadbe, le iz Prvačine ne slišiš ničesar. Čemu »Straža« ne poroča, da so imeli na pustno nedeljo »Nebesa na zemlji« namesto pekla in da so se pozno v noč po veselici vrteli kot nori? Da so na pustni torek zopet plesali, ko so prej celo dopoldne čili mladeniči našemljeni hodili z godbo po vasi, in da se je vse to norenje vršilo zato, ker je ljudstvo preveč bogato, da lahko na vso moč pleše, ker je toliko izobraženo, da ne potrebuje nobenega prosvetnega društva, zlasti ne krščanskega, ker mladina vse zna, le tega ne, česar krvavo potrebuje — kako se izobraži in plemeniti srce.

Mladina, čuj resno besedo. Ne misli, da je tvoja edina naloga ples, ki krade starišem denar, tebi pa zdravje in poštenje. Izberite si kaj bolj potrebnega: društvo, pa poskrbite, da se bodo redno vršila predavanja kot jih ima 140 prosvetnih društev teden za tednom po vaseh krog vas.

Poglejte, kako so pridni drugod. Berite samo »Goriško stražo«, ki je odsev vsega življenja med slov. ljudstvom pri nas, berite »Nas čolnič« glasilo poštenih krščanskih društev, ki so združena v matici Prosvetni zvezi — in boste z žalostjo spoznali, kako daleč zadaj ste ostali. Pa kako boste brali, ko se smejete, kadar je treba dati borih 15 lir za »Stražo« ali 6 lir za »Čolnič«? Za vino pač, za ples in druge neumnosti, za kaj poštenega pa ne! V občini je okrog 246 hiš. Izmed vseh gospodarjev, fantov in deklet pa lahko na prste na rokah sešteješ vse naročnike »Straže« in »Čolniča«. Žalostno, pa resnično. — Zganite se vsaj vi, gospodarji, in pojdite k sosedu in ga toliko časa silite, da naroči in plača kak naš list; čez par mesecev vam ta sosed poreče: »Zakaj me nisi že prej opozoril na ta in ta list?«

Prvaška mladina danes v resnici prvači v zaspanosti, skoraj tudi v plesanju in zaniknosti. Kar pa se tiče poštenega dela za lastno izobrazbo, nekdanjega lepega petja, vztrajne telovadbe itd., v tem nazadnjači in ne zasluži svojega imena. — Ko bi brali vsi gospodarji »Stražo«, bi jim povedali še to, da so pametni napredni kmetje ustanovili konsumno zadrugo, katere se pa večina kmetov boji. Ne vedo namreč, da je ravno v združništvu njihova moč. Naj bo za danes dovolj.

Sp. Idrija.

Dolgo že ni bilo obširnejšega poročila v »Straži« iz naše vasi. Predpretečeni mesec 25. jan. smo položili k večnemu počitku posestnika Matija Podobnika iz Sp. Kanomlje. Društvo mu je kot vsakemu članu zapelo tri žalostiake. Pokojni je bil vzoren družinski oče in med ljudstvom splošno priljubljen. N. p. v m. Ostalim naše sožalje. — Društvo žal ne more nastopati z javnimi prireditvami, radi pomanjkanja prostora, kljub temu, da imamo zelo primeren oder napravljen nalašč za šolske prostore. Upamo, da se bo sčasoma zopet dovolilo zgolj poučne oziroma kulturne prireditve v šolski sobi. Za sedaj se pa moramo omejiti le na društvene domače zabave.

Breginj.

Dne 19. febr. t. l. je tukaj umrl po kratki, mučni bolezní Andrej Rosič iz Breginja št. 118. Nameraval se je poročiti dne 18. febr. Oklici so se v tretje izvršili dne 15. febr. Dva dni pred nameravano poroko je še sam tolkel orehe za štruklje, potem se ga je lotila bolezen in po groznih bolečinah — je šel namesto v cerkev k poroki v hladni grob. Bog mu daj večni mir!

Grahovo ob Bači.

Dne 18. februarja se je poročila gosp. Marija Floriančič iz ugledne in spoštovane hiše s Koritnice z g. Andrejem Kosom iz podmelške fare. Cerkevno slavnost je opravil v družni cerkvi na Kneži brat zaročenca čast. g. Viktor Kos, kaplan v

tajni, tvu K. D. Z., da napravi potrebne korekture.

August Čopi: VII. kategorija dobi 1140 lir. Pošljite tajništvu Kmečko-delavske zveze vse dokumente z natančnimi pojasnili, da vložijo prošnjo.

August Čopi: Invalidi v državni službi ne izgubijo pravice do penzije. Naj pošlje dokumente istemu tajništvu, da ukrene potrebno.

L. I., Praproč: 1) Izvoz v Nem. A. se itak ne izplača; 2) ne; 3) ne.

I. St. Kaltwasser 25: Če so marke iz pred vojne se ne izplača menjati, ker so brez vrednosti. Če so iz povojnih časov, dobite zanje kakih 5 zlatih mark. Zamenjate pa v vsaki banki.

I. Kr., Trbiž 65: Optanti še nimajo pravice do vojne odškodnine. G. poslanca pa ni v Gorici.

F. Kr., Staroselo 3: 1) Radi kobile vložite prijavo na finančno intendanco podpričano s štirimi pričami. 2) Razlastitveni zakon je še vedno v veljavi.

Fr. K., Idersko 3: Reka je državna lastnina. Pravico ribolova ima tisti, kdor zaprosi za in mu prošnjo ugodno rešijo.

Darovi.

Za Alojzijevišče: Elektrostrojna zadruga v Cerknem 25 L. Srčna hvala!

Za Alojzijevišče: Družina Antona Batišča iz Vrtojbe 25 lir mesto venca na grob pok. bratranca Henrika; družina Gorkič-Črne 15 lir mesto pustnine beračem. Iskrena hvala!

Za »Slovensko sirotišče«: na svatbi g. Jankota Kodriča in gđ. Milke Piščanec v Brjahi nabrali 14 L, g. Fakuč 11 L kot zbirko pevskega zbora na Ustju; D. F. 5 L. — Bog poplačaj!

Izjava.*)

Na dopis v »Slovenca« št. 40 z dne 19. II. 1925. nasloven: »Kako je na Sv. Gori pri Gorici«, kjer se trdi, da sem moral vsled svojega slovenskega prepričanja prestatiti že več sitnosti in zapostavljenosti od strani fašistovskih oblasti in italijanskega samostanskega vodstva, — izjavljam javno, da to ne odgovarja resnici. Od preč. samostanskega predstojništva nisem imel prestatiti nikakih sitnosti, nasprotno dolžan sem mu za marsikatero izkazano mi ljubav in uslugo resnično hvaležnost.

Zelju, da to javnost izve in se s tem popravi preč. samostan. vodstvu prizadeta krivica.

Sv. Gora pri Gorici, dne 4. III. 1925.

Z odličnim spoštovanjem

GABRIJELČIČ ANDREJ.

Podpisani javno preklicujem vse žaljive besede, ki sem jih govoril o Feličetu Cotiču iz Sovodenj, ker so bile neresnične.

Ferletič Ivan.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo samo v toliko, kolikor zahteva zakon.

Vabilo

na redni občni zbor »Stavbene zadruge v Desklah« r. z. z o. z., ki se bo vršil dne 15. marca t. l. ob 3. popoldne v zadružni pisarni s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Čitanje in odobritev bilance za leto 1924.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Za slučaj pomanjkanja zakonitega števila članov se skliče osem dni pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal pravomočno, ne glede na število navzočih članov.

K obilni udeležbi vabi

ODBOR.

Vabilo

k II. rednemu občnemu zboru Kmečke in delavske gospodarske zadruge r. z. z o. j. na Reki pri Cerknem, ki se bo vršil dne 19. marca 1925. ob 2. uri popoldne na Reki v hiši g. Tauša, št. 13.

DNEVNI RED:

1. Poročilo o poslovanju v l. 1924.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računov.
4. Prememba pravil.
5. Razni predlogi.

V slučaju nezadostne udeležbe se bo vršil v smislu § 16 pravil pol ure kasneje na istem mestu in z istim dnevnim redom, občni zbor, ki bo sklepal pravnoveljavno ob vsakem številu članov. NAČELSTVO.

Vabilo

občnemu zboru »Kmečke in delavske gospodarske zadruge« v Hudajužni

ki se bo vršil dne 19. marca t. l. ob 2. uri popoldne v zadružnih prostorih s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrditev računskega zaključka za leto 1924.
4. Slučajnosti.

Vstop dovoljen samo članom.

ODBOR.

MODISTKA se priporoča cenj. damam v mestu in okolici. — Via Carducci št. 11, II. nadstr. (leve stopnice).

SVILOREJCI! Zdaj je zadnji čas, da si zagotovite dobro seme sviloprejk. Prednaročila sprejema Just Ušaj, agronom, Gorica, Via Favetti 6.

Fotograf JOSIP NARDIN

se je preselil iz ul. Via Carducci na Koren, nasproti Attemsove palače

Zaloga za stavbarstvo v Gorici.

Via Carducci - - Telefon 240

Prva goriška zaloga stavbnega in sorodnega materijala.

Zastopstvo domačih in inozemskih tvrdk.

Cement, apno, vsakovrstna opeka, cementni kvadrati za podove, enaki iz ceramike, marmorja in beneškega kamna, marmornate ploščice, litosil, parket, žaluzije na ovoj tvrdke KOMAREK iz Monakovega.

Cevi iz litega in kovanega železa, solidne potrebščine za vsakršno industrijo in pečarje, ploščice za oblogo sten domače in inozemske, predmeti za higijenične naprave v ceramiki in v porcelanjenem železju, katramirana lepenka KOMEROFING, lesni cement, asfalt, nepremočljivi predmeti, žične mreže. Lastna izdelava vsakovrstnih umetnih marmorjev, belih in pisanih, kocke za mozaik, mlinski kamni domači in inozemski.

CENE BREZ KONKURENCE.

Röntgenologični zavod

za zdravljenje in diagnostiko

primarija DR. A. DE FIORI

V GORICI, CORSO VITT. EM. III. št. 14

SPREJEMA OD 9 - 12 IN 2 - 4

IMAM 1000 PRVOVRSTNIH CEPLJENK trt beli burgundec ter par sto črnega burgundca in zlahtnine na prodaj. — Ivan Lavrenčič, Vrhpolje pri Vipavi 26.

KUPI SE TAKOJ večja množina pristnega medu. Naslov pove uprava.

SEMENA za vrt in njivo, nemška iz Erfurta prodaja Just Ušaj, agronom v Gorici, Via Favetti 6.

Prodaj. — Parcelo in stavbo pripravno za vsako lesno industrijo ali kaj drugega. Ima 14 konjskih sil vodne moči v lepem kraju. 7 km od železnice, 2 minuti od glavne ceste. Kupna cena približno 160.000 dinarjev. — Več pové lastnik Osvald Werdnik, Jesenice-Fužine 61, Slovenija, Jugoslavija.

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenschart & Raymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna. Blago solidno! Cene zmerne!

ERNIA

ozdravljena

z najnovejšim pasom BROOCK

Mirodilnica in dišavnica

E. Grapulin-Gorica

naspr. ljudskemu vrtu, Corso Verdi 27.

POZOR!

PEKI - TRGOVCI IZ GORICE IN OKOLICE

Glavna zaloga drož-fece

tovarne »Distillerie Italiane in Milano«

je v ulici Oberdan št. 13

(za kasarno v hiši Fratelli di Lenardo)

Glavni zastopnik BRATUS MARCELO

POZOR!

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi »Trgovski Dom«

Telefon št. 50 — Brzojavni naslov: Ljubljanska banka

Delniška glavnica **CENTRALA** Rezerva SHS

in rezerve:

Din. 50,000.000

LJUBLJANA

Din.

10,000.000

Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metkovič, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje: na vložne knjižice po čistih 4% (davek plača banka sama). Na tekoči račun ter proti odpovedi najbolje po dogovoru.

Sprejema tudi dinarske vloge in jih obrestuje najugodnejše. — Izvršuje denarna nakazila na tu in inozemstvo. — Nakupuje in prodaja vsakovrstne valute, vrednostne papirje in srečke.

Plača vedno priznana najvišje dnevne cene za obveznice vojne odškodnine (bone).

Izvršuje sploh vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.

Odlikovana pekarna
in slaščičarna
JAROB BRATUŽ
ulica Mameli št. 6
(prej Scuole).

Cenj. odjemalcem in slavnemu občinstvu naznanjam, da sem v hiši, kjer imam že dolgo let dobroznano pekarno in slaščičarno, preuredil na novo slaščičarno z najboljšim pecivom, slaščicami, likerji in delikatesnimi vini. — Priporočam se vsem novoporočencem, birmancem in društvom za obilen obisk in jamčim s solidno postrežbo. Sprejemajo se naročila. Odlikovana pekarna in slaščičarna J. BRATUŽ.

Novo preurejena
slaščičarna Bratuž
Via Mameli št. 6
(prej Scuole).